

A nyelvi kifejezőképesség fejlődése

A nyelvhasználat képessége az ember legalapvetőbb megkülönböztető jegye, amely veleszületett képesség. Fejlődéséhez elengedhetetlen a nyelvhasználó közösség részvétele, hiszen a gyermek fejlődése a felnőttek által felügyelt szociális környezetben megy végbe. A nyelv és a gondolkodás közötti kapcsolat változik, eleinte párhuzamosan fejlődik, majd kétéves kor körül összekapcsolódik, ezáltal alakul ki a gondolkodás és kommunikáció emberi formája. A gyerekek a nyelv alapvető elemeit minden külön segítség nélkül képesek elsajátítani, ha olyan környezetben nőnek fel, ahol a kommunikáció alkalmazkodik az ő hallási képességükhöz. „A nyelv teljes mértékű fejlődéséhez azonban az szükséges, hogy **a gyerekek részt vegyenek a közös tevékenységekben**, és úgy találkozzanak a nyelvvel, mint e tevékenységek részével.” (Cole és Cole, 2006). Az életkor előrehaladtával és a szókincs mennyiségi növekedésével a nyelvhasználat minőségi változásokon is keresztül megy, a gyermek (kognitív fejlődésének köszönhetően) választékosabban fejezi ki magát. **Iskolába lépéskor a szóbeli kifejezőkészséget a mesehallgatás szeretete, gyakorisága jelentősen befolyásolja. A szókincs gyarapodásával és a finommotorika fejlődésével párhuzamosan az írásbeliség elsajátítása is lehetővé válik.** Ezek a fejlődési sajátosságok azoknak **a tanulási képességeknek az előfeltételei**, amelyek megalapozzák az egyén iskolai előmenetelét, majd később felnőtté válásának sikerességét. „A gyermekek nyelvi készsége nagymértékben befolyásolja az iskolai sikerességet, az információszerzésben, a világban való tájékozódásban egyaránt **óriási előnyre tesz szert az, aki a nyelvi kompetenciákat magas szinten birtokolja.**” (Lukács és Kas, 2011)

A mesélés fejlesztő hatásai

A **mesélés és a mese** általános funkciója az, hogy élményaktiválással hozzájáruljon a spontán szocializációhoz, valamint az, hogy az élménynyújtáson keresztül elősegítse az anyanyelv, a gondolkodás és a szociális motívumok és készségek fejlődését (Nagy 2009). A felnőtt mesélő és a gyermek közötti kapcsolat, valamint a mese tartalma együttesen járul hozzá a szociális kompetencia fejlesztéséhez, a gyermek olyan tapasztalatokat szerez, amelyeket más élethelyzetben nem tudna biztonságosan megtenni (Szombathelyiné Nyitrai 2005).

A mesélés a gondolkodást is fejleszti, a történetek jó hatással vannak a rendszerező képesség, valamint a relációszókincs spontán fejlődésére, emellett a mesehallgatás segít elvonatkoztatni az aktuális időbeli és térbeli kötöttségektől, elősegíti a különböző viszonylatrendszerek megértését, a közös mesehallgatás pedig elmélyíti az irodalom iránti szeretetet, és hozzájárul a spontán szocializációhoz is.

Az alkotások által a gyermekek számára megközelíthetővé válnak az egyébként érzelmi síkon nehezen elérhető erkölcsi ítéletek és fogalmak, és a szép élvezete felébreszti az iránta való fogékonyságot, és gazdagítja a gyermek érzelmeit a gyermekirodalom művészi hatásaival is. Nagy József kutatásai azt is igazolták, hogy azok az 5–6 éves gyermekek, akiknek szinte mindennap mesélnek, másfél évvel fejlettebbek értelmileg és szociálisan a mesét nem hallgató társaiknál (Nagy 1980).

A mesélés az anyanyelv spontán fejlesztője is, az elhangzott mesék maradandó hatása tartósan leginkább **a szókincs gyarapításában és a kifejezőkészség fejlődésében** érhető tetten (Dankó 2000, 2004).

